

Smaastykker.

1.

Østgermaniens Slavisering.

AF

Gudmund Schütte.

En av de vældigste etniske Omvæltninger i Europa skete under den store Folkevandring, idet Slaverne indtog hele Østgermanien fra Weichselen til Ejderen og til hinsides Mellemløben.

Uheldigvis lå dette Område i den dekadente romerske og græske Historieskrivnings yderste Yderzone, så den omtalte etniske Rodvæltning er såre slet historisk oplyst, når undtages dens allersidste Tidsrum. Vi er i høj Grad henviste til episke Overleveringer.

Det havde nu ligget nær for tysk Historieskrivning at underkaste dette Stof en nøje Sigtelse. For, hvor vage og upålidelige de episke Frasnagn end er, så er det dog Kildestof, og i Mangel av bedres Havelse må det spørges til Råds. Denne Opgave har tysk Forskning imidlertid ikke løst. Med al Respekt for tysk Historieforskningens Grundighed, så har den lidt av visse iøjnefaldende nationale Brist¹. Og vedrørende Spørgsmålet om Slavernes Fremtrængen synes man ikke at have tålt at se Sandheden lige i Øjnene. Man er mest gået ud fra, at de politisk

¹ Det er en kendt Sag, at tyske historiske Atlanter som Spruner-Menckes og etnografiske som Berghaus' præges av en gennemført Usandfærdighed m. H. t. Sønderjylland, som påvist av mig i «Altyskerne og Danmark», 2. Udg., 59 ff.

hojt overlegne Germaner av een eller anden mærkelig Grund frivillig rømmede deres Hjemstavn og således priggav den til de mindreværdige Slavere. Den Tanke, at Slaverne med Magt skulde have uddrevet de højerestående Germaner, har tysk Nationalstolthed ej ret kunnet finde sig i. Således f. Ex. Wietersheim og Dahn, »Geschichte der Völkerwanderung«, I, 148, der imødegår Čecheren Šafariks Mening, »Slavische Alterthümer«, I, 18, S. 413, og II, 43, S. 507, at Goternes Udvandring var fremkaldt ved Slavernes Pres.

Mod denne tyske Opfattelse har jeg forlængst nedlagt Indsigelse, nemlig i Artiklen »Zur Urgeschichte der Slaven in Böhmen und Deutschland«, »Čechische Revue« (1904), S. 415 ff. Jeg har også strejft Spørgsmålet i »Vor Folkegruppe Gottjod« (1926), S. 85 ff. og i »Our Forefathers«, I (1929), S. 84. Men nogen Virkning har det ikke haft på Forskningen.

Et Folkeproblem indenfor et stort Stykke av det til os grænsende Mellemeuropa i Tiden fra 5te Årh. e. Kr. til 11te Årh. kan ikke siges at være Forskningen uvedkommende. Når Mellemevest- og Sydeuropas Historie i det samme Tidsrum er vel oplyst, er der noget abnormt i at lade Østgermanien ligge som et Ginnunggab. Så lidt end den historiske Kildekritik lader sig anvende på de levnedede Oldsagn om Østgermanien, så må vi dog smøge Ærmerne op og tage fat. Er historisk Kildekritik uanvendelig, må der søges opstillet andre Former for Kildekritik.

I »Gotthiod und Utgard« har jeg metodisk inddelt de stedlige Synskrese i Inder-, Mid- og Yderzone, hvad der leder til en forskellig Schattering og Værdsættelse av Stoffet i de forskellige Zoner. Jeg har lejlighedsvis fremhævet det Kriterium, som ligger i Folkevandringstidens Mode at gennemføre Stavrim i Fyrstætternes Navne; Iagttagelsen er første Gang gjort av Axel Olrik i »Danmarks Heltedigtning«, I, 22. Exempelvis har vi hos Merovingerne 4 Slægtled: 1. Chlodjo, 2. Childerik, 3. Chlodevig, 4. Chlodemer, Childebert, Chlothachar; en fjerde Chlodevigson Theoderik er udenfor Stavrim, men det gør ikke Stavrimreglen ugyldig: han er nemlig Frillesøn og derfor udenfor Ætte-

stavrim. Iagttagelsen av Ættestavrim kan give kritiske Vink; den viser os f. Ex., at en Hugleik i Snorres Ynglingkongerække er en Snyltegæst, da Ættestavrimet kræver Vokal. — En meget yndet episk Manér er den stedmærkende Opnævner; f. Ex. siges i en bajersk Kejserkronike, at Slaverne indvandrede i Böhmen under Ledelse av Høvdingen Bohem, og i »Quedlinburg Årbøgerne« hører vi, at Anglerne drager til England under Ledelse av Kong Angling. I disse Tilfælde er den eponyme Navnedannelses Indebyrd indlysende. I andre Tilfælde er den fordunklet, men vi tør altid regne med, at der på det pågældende Sted er skeet en mindeværdig Tildragelse. Når f. Ex. i »Helgekvadet« en Kong Høðbroddr fælder en Ægir, vil det sige så meget som, at Hadubarderne har tiltvunget sig Overgangen over Ægidora, Ejderen. — En særlig tysk Skik, som jeg har påvist i »Oldsagn om Godtjod« S. 122, Note, er, at ikke-gottonske Personer kendemærkes — eller, om man vil, brøndemærkes — ved Fremmedsuffixer *-in* eller *-iān*. Hunnerfyrsten Bleda bliver til Blædelin; Wilzernes Konge bliver til Vilcīnus, hans Søn hedder Nordiān, etc. Dette er altså Exempler på Kriterier, som Heltesagnforskningen kan tage i Brug.

Jeg skal nu prøve at give en samlet Oversigt over Folkekampen i Østgermanien efter Vidnesbyrdenes kronologiske Rækkefølge. Der kan skelnes mellem en hunnisk-avarisk Indledning og en slavisk Fortsættelse.

I. DET HUNNISK-AVARISKE TIDSRUM

1. »Widsith« 1.117 ff. Listen over Goterkongen Ermanriks såkaldte Hirdmænd.

Eadwine søgte jeg og Elsa, Ægelmund og Hungar
og Wiþ-Myrgingernes vakre Skare.

Wulphere søgte jeg og Wyrphere. Ofte Våbendyst ej lagde sig,
dengang Hræders Hær med hårde Sværdslag
ved Wistla-wudu værge skulde
den ældgamle Odelstol mod Ætlas Folk.

Dette episke Frasagn er ældgammelt, i sit Ophav vel omtrent jævngammelt med Tildragelsen; det kan sættes lig med et historisk Vidnesbyrd.

Eadwine og Ægelmund = Auduin og Agilmund er kendte Langbarderkonger, hørende til deres Folks Ophold ved Mellem-donau. Hungar turde være Attilas Hirdman Onegesios, kendt fra Priskos. Disse tre Navne antyder altså et Milieu ved Sydøstgrænsen av Germanien.

Wip-Myrginger opfatter jeg som hørende til det østgermanske Sydgrænsbjerg Myrk-vid, hos Thietmar Miriq-uidui, se »Mon. Germ. Scr.« V, 807, dvs. Erzgebirge. Det spiller en vigtig Rolle i »Angantyrkvadets« Skildring av Kampen mellem Hreidgoter og Hunner.

Wistla-wudu er Weichselskoven.

Hræder er = Hreidgoter, dvs. Indbyggerne i det gotiske Hjemland.

Ætlas Folk, dvs. Attilas Folk, er Hunnerne eller deres Lydfolk.

Wulfhere er kendt fra tyske Heltesagn som Goterkongen Theodoriks tro Mand, Wolfhart.

Wyrmhære er kendt fra »Angantyrkvadet« og »Hervararsaga« som Hreidgoternes Landeværnsmand Ormarr, se næste Nummer.

2. »Angantyrkvadet«, et Oldkvad av lignende Urpræg som Kampskildringen i »Widsith«. Hær lider Ormarr Nederlag mod Hunnerne og melder til Hreidgoterkongen Angantyr:

Søndenfra kommer jeg for at sige Budskab.

Sveden er den mægtige Myrkvid-Skov.

Nu svømmer alt Gottjod i Sårflod av Mænd.

Av andre Stedfæstelser kan mærkes Dunheiði, dvs. Området for den klassiske Stamme *Λοῦγοι οἱ Ἰδωνοι* (Ptol. Hs. X), med Byen Lugi-Dunon. Endvidere nævnes hos Hreidgoterne Helten Gizurr Grýtingaliði, dvs. en Høvding for Greutunger = Ostgoter.

Den øvrige Stedskildring skal jeg ikke opholde mig ved, da

jeg udførlig har drøftet den i Artiklen »Angantyr-Kvadets Geografi«, »Ark. f. nord. filologi« 1904, 30 ff. Stedfæstelserne Myrkvid og Dunheiði stemmer ypperlig til »Widsith«s Wip-Myrginger og Wistlawudu. Det er tragisk Genlyd fra vidtskilte Egne av Gottjod, fra England og Højnorden, — Genlyd av en stor national Tragedie, Gottjods Dødskamp ved Myrkvid og Weichselskoven. Også i Tyskland har den efterladt Spor; dærom vidner Goteren Wolfharts Heltery, selvom han i »Nibelungenlied« er kommen på den gale Side, som Hunnerkongen Attilas Forbundsfælle mod Gottjod.

3. »Hervararsaga« omtaler i en gammel Versestump en Hreidgoterkonge Heiðrekr, der av ikkegotiske Trælle dræbes under Harvadafjældene. Det er et andet Minde om Folkekampene i de samme Egne. Stednavnet peger tydelig på Karpaterne. Den dræbte Konge turde være Gepidekongen Ardaricus, der ifølge Jordanes L, 260, spillede en ledende Rolle ved Gottjods Oprør mod Attilasønnerne og efter deres Nederlag blev Herre i Karpaterlandet, År 453. Læseren vil sagtens finde den lydlige Ligning svag; men det kommer av, at han ikke er tilstrækkelig fortrolig med Jordanes' Skrivevaner. Jordanes udelader meget hyppig, næsten regelmæssig, gotisk forlydende *h* foran *a*. og gotisk *hardu-* blev i den yngre Sprogform regelmæssig til *harda-*; således bliver Navnet Friþureiks i den gotiske Kalender skrevet Friþareik-, og Navnet Sunjafriþus staves i Neapel-Dokumentet Sunjaifriþas. På Oldengelsk skulde Hardureiks lyde »Heard(o)ric, men istedenfor finder vi i »Widsith« 1. 116 den uregelrette Form Heaþoric, og dette er så på Oldnordisk blevet videre forvrænget til Heiðrekr. Da Navnet hører til den fjærne Yderzone fra engelsk og nordisk Synspunkt, kan vilkårlig Radbrækning ikke undre. — Det ældgamle Vers om Heiðrekr's Død turde da vise, at Gepiderne i Karpaterlandet i 5te Århundrede har lidt et svært Nederlag mod Hunner eller andre ikkegottonske Folk.

4. Prokop, »Goterkrigen« II, 45, fortæller, at en Skare Donaueruler efter Folkets Nederlag mod Langbarderne omkring År 509 drog til Skandinavien; først passerede de Sklavenernes

Folk, dærnæst vidtstrakte Ødemarker, dærnæst Varnerne og endelig Danernes Stammer, for tilsidst at havne hos Gauterne. Hvad det i denne Sammenhæng kommer os an på, er Ødemarkerne mellem Slavernes og Varnernes Egne. Det turde være Strækninger, der er gjort mennesketomme ved Hunnernes eller Avarernes Hærgninger, — dem, »Angantyrkvadet« taler om, når det siger, at »Gottjod svømmer i Mænds Blod«.

5. Paul Warnefrids »Langbarderhistorie«, 1, 16, omtaler et skæbnesvangert Nederlag, hvori Langbardernes Konge Agilmund mistede Livet i Kamp mod Bulgarerne. Stedet angives ikke nøjere, men det må have været i en ret østlig Egn. Som omtalt optræder Agilmund blandt Goterkongen Ermanriks Helte i »Widsith«.

6. Gregor av Tours, IV, S. 23 ff. Efter 561 bryder »Hunnerne«, dvs. Avarerne, ind i Austrasierkongen Sigeberts Rige og tager ham til Fange. Han får dog sluttet Fred på tålelige Vilkår, men efter hans Død 575 går de atter på Krigsstien, og 595 må hans Enke Brunehild købe dem bort fra Thyringen.

7. »Bajersk Kejserkrønike«, »Mon. Germ. Scr.« XXIV, 221. »Germaniens Sletter blev, da Germanerne var blevne dræbte og forjagne av Hunnerne, fundne mennesketomme indtil Saale fra Weichselfloden. Bohemus indvandrede i en Dal i Germanien, der var hærjet på Hunnernes Mordtog«. Hær får vi, ligesom i »Angantyrkvadet« og hos Prokop, skildret Virkningerne av Hunnernes og Avarernes ødelæggende Indfald.

II. DET SLAVISKE LANDNAM

Vi må opfatte den hunnisk-avariske Folkestorm som en direkte Murbrækker for det slaviske Landnam. Fredegar skriver, »Mon. Germ. Scr. Merov.« II, S.141: »Winidi (Slaverne) var befulci for Hunnerne (Hjælpetropper for Avarerne) allerede fra gammel Tid. Når Hunnerne angreb et eller andet Folk, så stod Hunnerne foran Lejren for deres forenede Hær, men Winidi kæmpede; hvis det lykkedes dem at sejre, rykkede Hunnerne efter for at tage Bytte, men hvis Winidi overvandt,

fik de nye Kræfter ved Hunnernes Hjælp.« Den slaviske Fremrykning i Hunnernes og Avarernes Fodspor har vi allerede skimtet ovenfor i Prokops Vidnesbyrd, at de fra Donau nordpå vandrende Eruler År 509 støder på Slaverne i Egne, hvor der aldrig før har været Tale om dem. Vi kommer nu til et vigtigt samlet Vidnesbyrd om den slaviske Fremrykning. Det er sildigt, stammer først fra 14de Årh., men har alligevel fastholdt Fremrykningens Faser i troværdigt Overskue.

1. »Bajersk Kejserkronike«, »Mon. Germ. Scr.« XXIV, 223. »Under disse Konger (Romerkejsere) vandrede Chams Sønner (Slaverne) ind og tilrev sig i Europa alt Område fra en Flod, der kaldes Neper (Dnjepr) og den vandalske Flod (dvs. vendiske Grænsflod), som flyder forbi Kywe (Kijev), indtil Donau og Wizla (Weichsel). Japhets Sønner (= Got-tjod), som boede hinsides Kywe, hvor det nu hedder øvre Ruzia (Rusland), vilde ikke tåle Chamsønnernes Tyranni og drog i Skibe til Vestens nedre Øer og tilegnede sig dem, nemlig Irland, Britannien, Island, Frisland og Sverige. Andre blev indtagne av Japhets Sønner, idet de gjorde Plads for Slaverne fra Ruzia og til Rhinen. — Dærpå drog Justinian mod Slaverne og tilintetgjorde mange av dem. Da flyede de for hans Åsyn, og nogle av dem kom til Germaniens Sletter, som de, da Germanerne var bleven dræbt og forjagne av Hunnerne, fandt mennesketomme indtil Saale fra Weichselen, der som Landegrænse blev kaldt den vandalske (vendiske) Flod. Og de tilegnede sig dem og kaldte sig i deres Sprog dærefter Poloni, dvs. »Fladlandsfolk«, efter Sletterne. På den Tid flygtede også en Slaver, Bohemus, ligesom Polonerne med hele sin Æt fra Ungarn og indvandrede i en Dal i Germanien, der var hærjet på Hunnernes Mordtog, tilegnede sig den og lod sit Navn tilbage hos Efterkommerne og Dalen. Men Japhets Sønner kom atter til Kræfter, tilegnede sig det lille og større Skythien (Scythia magna, vistnok = Store Svitjod, Garderige), og siden holder de ikke op med at udvide deres Grænser til det gamle Omfang og at underkue Slaverne«.

Det er et højst mærkeligt Frasagn, og som samlet Overskue

har det intet Sidestykke hos nogen Historiker. Visse Angivelser er nok tydelig overdrevne og vrange; således den Påstand, at Bosættelsen i Sverige, Island, Frisland og Vikingernes Erobringer i Irland skyldes Stødet fra den slaviske Invasion, og at denne nåede frem lige til Rhinen. Men meget i Fremstillingen turde være rigtigt. Først er der Understregningen av Hunnernes Rolle som første Årsag til Ostgermaniens Undergang. Dærnæst Iagttagelsen av, at Slaverne ikke bare forefandt et mennesketomt Land, som de mageligt og uden Modstand kunde tilegne sig, men at de også vandt det ved Kamp, — ved det »Tyranni«, som Germanerne måtte vige for. Vi finder iagttaget to Faser i Folkeskiftet. Den første er markeret ved Dnjepr som »vendisk Grænseflod«; i den anden er Grænsen skudt frem til Weichselen, og dærefter følger endnu en Fremskydning indtil Saalefloden. Sikkert rigtig er den Tanke, at Kejser Justinians Grænsepolitik har spillet en Rolle for Slaverne. På hans Tid gik deres Fremstød væsentlig mod Syd ad Balkanhalvøen til. Jordanes klager over Slavernes gruelige Huseren ved Nedredonau, og hos Prokop forekommer allerede på det nuværende Bulgariens Grund tydelig slaviske Stednavne som Zdebrën og Milla-reka (»Møllebæk«). Hær greb nu Justinian ind ved at spække Donaugrænsen med talrige Fæstninger, der opregnes av Prokop i Skriftet »Om Justinians Bygningsværker«. En Følge dærav var, at Slaverstrømmen fra Nedredonau vendte sig mod Nordvest, og således forklares det, at Bohemus, som vor Kilde siger, drog fra Ungarn til Böhmen, Polonerne til Polen. Når det videre hedder, at Germaniens Indbyggere jages mod nordiske Egne, kan det passe f. Ex. på de nordtyske Hadubarders Kampe med Danerne, der omtales i »Widsith« og »Beowulf«. Hæertil hører bl. a. Kong Ingelds Angreb mod Skjoldungborgen Heorot, »Widsith« 1. 44. Til samme Følge av Slavernes Fremstød regner jeg Myrgingers og Svabers Angreb, der avværges av Anglerkongen Offa, »Widsith« 1. 38 ff. Endelig hidregner jeg det mytiske Sagn om Helge Hundingsbane hos Saxe og i »Eddaen«. I dette har vi et typisk Exempel på den episke Manér, jeg omtalte i Indledningen, nemlig at de stedlige Tildragelser mytiseres

gennem Opnævnerne. Ifølge Saxe, S. 80 P. E. M., har Saxerkongen Sirics Søn Hunding, Opnævner for Hundingerne, gjort sig til Herre i Jylland, men Helge fælder ham ved Stade i Hannover, driver Saxerne ud og indsætter i Jylland Jarlerne Eyr, Ler og Hesca. Eyr er den danske Lydform for oldn. Ægir, hær opfattet som Opnævner for Ægidora, Ejderen. Ler er oldn. Hlér på Hlésey, Læsø; han er den mytiske Person, der ellers optræder som Ægirs Alter-ego. Hesca tyder jeg som Æsc, i engelske Stamtavler Opnævner for de kentiske Jyders Kongeæt Æscungerne, altså en Repræsentant for Jyderne. — Ifølge »Helgakv. Hu.« Strofe 59 F. J. har Høðbroddr fældet Ægir, dvs. Hadubarderne har tiltvunget sig Overgangen over Ejderen. Han har tillige fældet Ísungr, Strofe 21 F. J., hvem vi kender fra »Thidreks-saga« II, 109, som Overvinder av Kong Artus i Bertangaland, dvs. som Anglernes Landnamsmand i Britannien. Hadubardernes Angreb har altså rettet sig mod det engelske Område.

2. Prokops Efterretning i »Goterkrigen« II, 45, som ovenfor er omtalt, viser os, at Slaverne ved År 509 er i Fremtrængen i Egnene nord for Donau. Se ovenfor S. 65.

3. »Der Riuzen sturm«, dvs. »Russerstormen«, og

4. »War komen sī der Wilzen diet«, dvs. »Hvor Wilzernes Folk er kommet hen«, er ifølge Digteren Marner tyske Heltekvad, der handler om Kampen mod de fremtrængende Slavere, se W. Grimm, »Heldensage« Nr. 60. Desværre kender vi kun Titlerne.

5. »Thidreks-saga«, en fra Nedertysk oversat Sagnsamling om den samlede Folkevandringstid, har reddet os en Del af det ellers tabte Stof, og dens hyppig brugte Titel »Vilkinasaga« viser, at Overleveringen om Wilzernes Fremtrængen dæri spiller en Hovedrolle. Som Landeværnsmænd i Østgermanien optræder hær Brødrene Hertnið og Hirder, I, 45. De har hjemme i Pulærnaland dvs. Polen (samt ved sekundær Forskydning også i Ruzia, Rusland), og svarer til de fra Tacitus, »Germ.« c. 43, kendte Dioskurer hos den vandalske Stamme Naharvalerne alias Hazdingerne, tysk die Hartunge, oldn. tveir Haddingjar. Deres Rige angribes og erobres av Vilcinalands

mægtige Konge Vilcīnus, som har Sønnen Nordiān. Vilcīnus er Opnævner for Wilzerne; Endelserne *-īn* og *-iān* understreger den ikkegottonske Nationalitet. Vi har altså hær tydelig et østgermansk Undergangssagn, selvom den nationale Indebryd i Overleveringen netop kun skimtes ved de tilføjede Fremmedsuffixer.

6. Fredegar c. 15. Frankerkongen Childebert knuser År 595 Varnerne, en gottonsk Stamme ved Mellemelben, Anglernes gamle Grander og Frænder. Det ledigblevne Område tilfalder Slaverne, der således trænger frem til Floden Saale.

7. Paul Warnefrid, IV, c. 39. Bajrerhøvdingen Garibald bliver kort efter 600 overvunden af Slaverne ved Aguntum, det nuværende Innichen i Tyrol. Dærmed erobrer de Floden Draus Dal lige til dens Udspring.

8. Fredegar c. 48 ff. Den frankiske Købmand Samo bliver Konge hos de čechiske Slaver og overvinder Frankerkongen Dagobert i et stort Slag ved Wogastisburg. Dette turde være Modellen til Oprindelsen i »Nibelungenlied«, Aventure XXXII, hvor Nibelunghelten Danewart lider et Nederlag mod Hunnerne og mister 1000 Mand.

9. »Metz-Årbøgerne«, »Mon. Germ. Scr.«, I, S. 390. Frankernes Major domus Pipin overvinder År 745 Nordsvaberne ved Hjælp af »Slavernes vilde Folk«. Hær bliver atter et av de gottonske Grænsfolk knust og prislivet til Slavisering.

10. Einhards »Årbøger« ad annum 804. Frankerkejseren Karl den Store lader År 804 10.000 Saxer fordrive fra Holsten og Nordhannover og giver Østholsten til den vendiske Stamme Abodriterne, der forud har overvundet Saxerne i et blodigt Slag ved Floden Sventine. Atter et gottonsk Grænseland, der prislives til Slavisering.

11. Adam av Bremen og Snorres »Heimskringla« (»Magnus den Godes Saga«, c. 27 ff.). Disse to Hjemmelmænd skildrer, hvordan de holstenske Vender År 1043 gør Indfald i Sønderjylland, trænger frem til Ribe-Eggen og Skodborg Å, men overvindes av Magnus den Gode på Lyrskov Hede.

12. Helmold, »Slavekrønike« 1, c. 26. Efter År 1071 foregår

en stor Venderrejsning i Østholsten. »Krutos Magt voxede . . ., og han opnåede at tilegne sig hele Slaverlandet, medens Saxernes Stridskræfter blev oprevne, og de selv, det vil sige hele Nordalbingernes Land, der tilhører Holtsaternes, Sturmarnernes og Ditmarskernes tre Folkefærd, måtte svare Skat til Kruto. Alle disse måtte finde sig i at trælle under Åget i al den Tid, han levede; og Landet blev fuldt av Stimænd, som slog Guds Folk og gjorde det til Bytte og »fortærede« Saxernes Stammer »med tuld Mund«; men på samme Tid stod over sex hundrede Familier av Holtsaternes Folk op, satte over Floden og drog så langt bort som muligt for at finde passende Bopæle og unddrage sig den grumme Forfølgelse; og de nåede til Harzbjergene, hvor de selv og deres Sønner og Sønnesønner er forblevne indtil denne Dag«.

13. »Vølvens Spådom« Strofe 25 F. J., og Snorres »Edda«, »Gylfaginning« c. 12. Midgård, dvs. Menneskeverdenen, grænser ved Skoven Jarnviðr, der indehaves av Troldkoner ved Navn Jarnvidjer, til de østpå boende Jætter i Ulveskikkelse; een av dem vil sluge Sol og Måne. Med Jarnviðr menes den sønderjyske Grænseskov Jærnved. Jætterne i Ulveham er et mytisk Udtryk for de vilde Vender, der har opslugt Nordboernes Folkefrænder fra Weichselen til Ejderen. Myten er det digteriske Udtryk for den Rædsel, der stod av de vilde Østlændinge.

Med Helmolds Skildring av Tildragelserne efter 1070 er vi nået frem til det Vendepunkt, som den bajerske Kejserkronike påpeger, — det Øjeblik, da »Japhets Sønner« atter kommer til Kræfter og tager fat på at tilbageerobre det tabte Område mod Øst; fra dansk Synspunkt er det Erobringen av Rygen 1169. Det hele Perspektiv, som Kroniken opruller, er nøjagtig det samme som med Romerne overfor Gallerne: 390 før Kristus indtager Gallerne Rom, 278 f. Kr. går de over til Lilleasien og stifter Riget Galatien, men derefter vender Strømmen sig; Rom erobrer Norditalien, Gallien og Størstedelen av Storbritannien. Der tør siges hæri at ligge noget av en historisk

Naturlov. Et stadig tilbagevendende Motiv er Gottonernes selvmorderiske Politik: Langbarden Albuin bruger Avarerne til at knuse de gepidiske Stammefrænder; Frankeren Pipin bruger Venderne til at knuse Nordsvaberne; Frankeren Karl den Store bruger Venderne til at knuse Saxerne; Frankeren Samo samvirker med Čecherne mod Frankeren Dagobert.

Det vil skønnes, at Sagnvidnesbyrdene på bedste Måde stemmer med de historiske Kilder.

De østlandske Vildfolks Odelæggelse av østgermansk Område fremgår av en Række Hjemmelsmænds Meddelelser: Prokop om Odemarkerne i Østgermanien; Paul Warnefrid om Bulgarernes Sejr over Langbarden og om Avarernes Tilintetgørelse av Gepidefolket; »Angantyrkvadet« om Hunnernes Rasen i Gottjod; »Bajersk Kejserkrønike« om Hunnernes Mordtogter og om de mennesketomme Egne i Böhmen.

Sagn som »Widsith«, »Hervararsaga«, »Angantyrkvadet«, »Vilkinasaga« udfylder de historiske Efterretninger om Kampen på Østfronten. »Vølvens Spådom« viser os Venderne østenfor den sønderjyske Grænseskov Jærnved mytiserede til menneskeædende Ulve. »Bajersk Kejserkrønike« giver et samlet Overskue over Slavernes Fremstød: først til Dnjepr, »vendisk Grænseflod Nr. 1«; dernæst til Weichselen, »vendisk Grænseflod Nr. 2«; og endelig videre til Grænsefloden Saale. I det av Hunnerne ryddede Böhmen indvandrer Opnævneren Bohemus. Germanernes Flugt skildres, hvordan de kaster sig over nordiske og vesteuropæiske Egne.

Det er et helt andet Billede end Wietersheim-Dahns Idé, at Østgermanerne frivillig udvandrede, og Slaverne derefter uden Kamp tilegnede sig de prisgivne Egne. Det virkelige Billede svarer nøjagtig til det britiske Sagn om Kong Artus' Kamp mod de sejrige fremtrængende Angler og Saxer. Det var den Slags Stof, der omhandlede i Kvad som »Russerstormen« og »Hvor Wilzernes Folk kom hen« og i Sagnsamlingen »Vilkinasaga«.

Med denne Påvisning mener jeg at have ydet et højst tiltrængt Korrektiv til tysk historisk Opfattelse.